SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2434

av Henrik Vinge m.fl. (SD)

Bankernas säkerhet och rätten till betalkonto

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att banker ska vara skyldiga att ange en konkret och juridiskt prövad grund för att stänga ett konto eller neka en banktjänst och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att penningtvättslagen och relaterade regler inte får missbrukas som svepskäl för politisk censur och ekonomisk exkludering av privatpersoner, alternativmedier, organisationer eller företag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att automatiserade riskbedömningssystem måste kombineras med mänsklig granskning och kundkontakt innan ett konto stängs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Finansinspektionen bör ges befogenhet att ålägga banker återaktivering av felaktigt stängda konton samt sanktionsmöjligheter vid systematiska överträdelser och offentliggöra fall där banker agerat godtyckligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en grundläggande tillgång till bankkonto, inklusive för företag med tillhörande betalningstjänster, och e-legitimation bör garanteras som en medborgerlig rättighet, då detta är nödvändigt för fullt deltagande i samhället, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att upprätthålla den grundläggande rättigheten till att delta i det ekonomiska livet är en av finansmarknadspolitikens viktigaste roller. Tillgången till ett bankkonto är en förutsättning för att kunna delta i det moderna, digitaliserade samhället. Trots detta nekas eller stängs konton för privatpersoner, företag, föreningar och opinionsbildare i allt större utsträckning. Finansinspektionens uppgifter visar att bankerna nekade cirka 23 000 ansökningar om bankkonton under 2025 samtidigt som bankerna beslöt att stänga uppemot 113 000 betalkonton på eget initiativ. Det uppskattas att ungefär en tredjedel av företagen inom fintech haft svårigheter att erhålla ett bankkonto hos en svensk bank. Dessa siffror är oroväckande höga och riskerar på sikt att hämma innovation och företagande.

Godtycke och brist på rättssäkerhet

Banker har idag en omfattande makt att neka eller avsluta kundrelationer. Besluten grundas ofta på vaga formuleringar som bristande kundkännedom eller interna riskbedömningar, utan att kunden får en konkret motivering. Möjligheten till objektiv omprövning är i praktiken begränsad.

Banker har samtidigt ett viktigt ansvar att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. I vissa fall är det därför legitimt att neka eller avsluta en kundrelation. Problemet uppstår när detta sker utan en tydlig, dokumenterad och objektiv grund. Ett felaktigt avstängningsbeslut kan i praktiken innebära ett indirekt näringsförbud för företag och stora begränsningar i vardagslivet för privatpersoner. Det finns även fall där medborgare skuldsatts eller inte kunnat betala sina räkningar till följd.

Finansinspektionen och flera andra aktörer inom den statliga betalningsutredningen och branschorganisationer har pekat på behovet av att banker i större utsträckning prövar alternativa åtgärder innan ett konto nekas eller stängs.

Penningtvättslagen som svepskäl

Bekämpandet av penningtvätt och annan ekonomisk brottslighet är centralt för att trycka tillbaka den grova organiserade brottsligheten i vårt land. Penningtvättslagen och

relaterade regelverk spelar en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. Dessa lagar och regler får dock inte komma att utnyttjas av banken för att bli av med önskade kunder. Det finns tydliga exempel där individer och organisationer som arbetat med alternativmedier, uttryckt samhällskritiska åsikter eller figurerat i politiskt kontroversiella sammanhang fått sina konton uppsagda. När lagstiftning som är avsedd att skydda samhället i stället används som grund för att sortera bort kunder som uppfattas som politiskt känsliga, obekväma eller medialt belastade, riskerar bankerna att stänga ute människor från samhället. Detta är synnerligen problematiskt eftersom bankerna i praktiken agerar både som utredare, domare och verkställare utan en objektiv extern granskning eller möjlighet för den enskilde att få sin sak prövad av en oberoende instans.

Konsekvenser för individer, företag och demokrati

När ett bankkonto stängs förlorar den drabbade inte bara möjligheten att ta emot lön eller betala hyra, utan även tillgången till e-legitimation. Eftersom Bank-ID i praktiken krävs för en stor del av kontakterna med myndigheter och samhällstjänster, innebär en avstängning att personen stängs ute från centrala delar av samhällslivet. Vi välkomnar att det numera finns fler former av e-legitimationer och att det i närtid finns en statlig e-legitimation på plats.

För företag kan effekterna bli ännu allvarligare. Utan bankkonto och betalningstjänster blir det i praktiken omöjligt att bedriva verksamhet. Även föreningsliv och politisk opinionsbildning påverkas när organisationer nekas grundläggande banktjänster. När privata aktörer på detta sätt kan begränsa människors och organisationers möjligheter att delta i det ekonomiska och demokratiska livet, undergrävs rättsstatens principer.

Behovet av tydligare ramar och starkare tillsyn

Under 2027 kommer verksamhetsutövare inom den finansiella sektorn vara ålagda att följa den nya penningtvättsförordningen. Förhoppningsvis kommer detta leda till med enhetliga och jämbördiga regler inom den Europeiska unionen. Dock finns det tecken på att situationen för kunder som beskrivits ovan kan komma att förvärras.

Det behövs därför tydligare krav på att banker ska ange konkreta och juridiskt prövbara grunder när de nekar eller avslutar en kundrelation. Automatiserade riskbedömningssystem måste kompletteras med mänsklig granskning och faktisk kundkontakt innan beslut fattas. Finansinspektionen bör ges utökade befogenheter att kräva återaktivering av felaktigt stängda konton, utdöma sanktionsavgifter vid systematiska överträdelser och offentliggöra fall där banker agerat godtyckligt.

Henrik Vinge (SD)

David Perez (SD)

Mattias Eriksson Falk (SD)

Josef Fransson (SD)